

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

УДК 323.22

DOI: 10.33663/1563-3349-2023-94-128

С. В. БАЛАН

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Розглянуто роль політичних інститутів у процесі формування інформаційної держави. Показано, що сучасні розвинені демократичні держави перебувають на етапі транзиту в напрямку формування нового типу держави – інформаційної. Це проявляється у впровадженні державних політик у сфері інформатизації суспільно-політичних відносин та формування правових і політичних інститутів. Автор досліджує ключові особливості інституційного забезпечення інформаційної держави в Україні. Доведено, що політичні інститути відіграють роль середовища, яке визначає параметри та формати взаємодії між усіма елементами процесу розбудови інформаційної держави.

Ключові слова: інформаційна держава, інформаційне суспільство, прозорість і підзвітність влади, демократія, інформаційно-комунікаційні технології, свобода слова, інформаційна безпека, державна політика, державне управління, правове регулювання, публічна влада, політичні інститути, інституційне забезпечення.

Balan Sergii. Institutional support of the informational state in Ukraine

The role of political institutions in the process of developing an information state is considered. It is shown that modern developed democratic states are in transit towards the formation of a new type of state - an information state. This is manifested in the implementation of state policies in the field of informatization of socio-political relations and the formation of legal and political institutions. The author examines the key features of the institutional

---

© БАЛАН Сергій Вікторович – кандидат політичних наук, старший науковий співробітник Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України; ORCID: 0000-0002-9421-7037; e-mail: ser_balans@yahoo.com

support of the information state in Ukraine. It is proven that political institutions play the role of an environment that determines parameters and formats of interaction between all elements of the process of developing an information state.

Key words: *informational state, information society, transparency and accountability of state power, democracy, information and communications technologies, freedom of expression, information security, public policy, public administration, legal regulation, public authority, political institutions, institutional support.*

Інформація є важливою складовою сучасного суспільства, яка лежить в основі будь-якого аспекта суспільного життя. В епоху цифрових технологій, коли інформація поширюється вільно та швидко, її роль лише посилюється, що робить вивчення закономірностей її створення, передачі, зберігання та використання вкрай важливим етапом розуміння особливостей розгортання соціальних процесів та незамінною передумовою ухвалення обґрунтованих стратегічних рішень, зокрема тих, що стосуються виконання функцій держави.

Упродовж кількох останніх десятиліть використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) стало ключовим фактором соціального і економічного розвитку держав. Винайдення і запуск мережі Інтернет дали безпрецедентний поштовх поширенню ІКТ передусім завдяки швидкості обміну інформацією. Як слушно зауважила С. Браман, інформаційні технології є ключовим елементом сучасної глобальної інформаційної політики, оскільки відчутно впливають на автономію політичних суб'єктів, значно збільшуючи доступний обсяг свободи. Саме ця особливість цифрових технологій визначає їх як метатехнології, а не лише як промислові технології. Зі збільшенням обсягу свободи ієрархічні відносини слабшають, а нелінійні причинно-наслідкові зв'язки набувають додаткової ваги, і в цьому, зокрема, проявляється роль політичних інститутів [1].

Метою даної статті є спроба проаналізувати систему політичних інститутів, за допомогою яких в Україні забезпечується процес формування інформаційної держави, зокрема через реалізацію державної інформаційної політики, та регулювання суспільних відносин, що виникають у процесі впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Концепцію інформаційної (мережевої) держави одним із перших почав розробляти М. Кастельс. Він стверджував, що поява мережевого суспільства знаменує нову еру, в якій держава дедалі більше покладається на цифрові технології для збору, обробки та поширення інформації [2]. Згодом ця концепція була розвинена та вдосконалена низкою вчених, зокрема Б. Бейтсом, Й. Бенклером, С. Браман, Л. Лессігом, Б.С. Новек та ін.

Спроби дослідити різні аспекти формування і функціонування інформаційної держави можна прослідкувати в працях вітчизняних науковців Н. Блажівської, О. Баранова, В. Брижка, М. Вершиніна, В. Гавловського, В. Дрожжинова, Д. Дюжева, Є. Жукова, Р. Калюжного, Б. Кормича, А. Кошкіна, Н. Кушакової, Д. Макаренко, К. Орлова, Г. Почепцова, В. Скалацького, О. Тихомирова, В. Фурашева, В. Хахановського, В. Цимбалюка, С. Чукут, М. Швеця, О. Яременка та ін.

На думку С. Браман, інформаційна держава характеризується множиною взаємозалежностей з іншими державними та недержавними суб'єктами у спосіб, який значною мірою вимагає використання глобальної інформаційної інфраструктури для створення, обробки, передачі та використання інформації. Інформаційні держави використовують контроль над інформацією, щоб виробляти та відтворювати локуси влади та обмежувати зони автономного впливу в мережевому середовищі [3].

Переважна більшість сучасних розвинених держав перебуває на етапі транзиту в напрямку формування нового типу держави – інформаційної. Це проявляється у впровадженні державних політик у сфері інформатизації суспільно-політичних відносин та формування правових і політичних інститутів. Дослідження і формування концепції «інформаційного суспільства» було відповіддю на сукупність економічних та науково-технічних чинників, які сприяли появі нових суспільних відносин і процесів. Самі ж суспільства значної кількості національних держав у відповідь на досягнення у царині інформаційно-комунікаційних відносин, а також з огляду на результати імплементації передових інформаційних політик формують значний попит на подальшу інформатизацію держав та чинять тиск на національні уряди з метою розробки й ухвалення відповідної нормативно-правової бази.

В процесі інформаційної трансформації національний уряд діє одразу в двох іпостасях. По-перше, виконує нормативну функцію шляхом розробки проектів державних політик, стандартів і правил, по-друге, виступає одночасно зацікавленою особою, стратегічним інвестором у ІКТ, програмне забезпечення, підвищення рівня цифрових знань населення для підтримки трансформації держави в інформаційну. Тож роль уряду в цій сфері дуже важлива.

Стрижнем будь-якої розвиненої демократичної держави є система політичних інститутів. Останні – це структури та механізми, які організують, розподіляють і обмежують здійснення політичної влади в суспільстві. Вони покликані забезпечувати представницьке правління, захист прав і свобод громадян та верховенство права. Стан розвитку політичних інститутів має вирішальне значення для динаміки демократичних систем та їх стійкості до внутрішніх і зовнішніх викликів. Самодостатні політичні інститути, які здатні протистояти мінливим політичним настроям і дотримуватися тривалої стратегії розвитку галузі, виступають запобіжником від популізму на державному рівні. Відтак ключовим для типологізації інформаційної держави є питання того, чи спричиняє її виникнення формування нових владних інститутів. З точки зору теорії інституціоналізму, інститути є відносно стійкими наборами правил і організованих практик, які є відносно інваріантними в умовах зміни індивідів і мінливих зовнішніх обставин [4].

Оскільки інститути є продуктом людини, вони існують лише тому, що досить велика кількість громадян вірить у їх існування [5]. Інститути вимагають постійного колективного підтвердження та валідації своїх установчих правил, значень і ресурсів. У демократичній державі це відбувається завдяки явищу соціальної легітимності. Основним завданням демократичних інститутів є перетворення гетерогенного та плюралістичного суспільства на життєздатну політичну спільноту та забезпечення довгострокових систематичних заходів, узгоджених принципів і процедур, які самі по собі мають нормативну цінність. Інститути забезпечують структуру для формування політики, яка впливає, але не визначає результати, а недетерміновані інститути можуть навіть бути передувою легітимності влади.

Європейський Союз свого часу розробив низку документів, що заклали фундамент для інституалізації інформаційного суспіль-

ства, встановили стандарти універсальної інформаційної держави на міждержавному рівні [6]. Європейські країни розпочали заходи з інституціоналізації інформаційної держави наприкінці 1990-х років. Першим кроком стало ухвалення стратегічних документів, де згадувався термін «інформаційне суспільство». Першою ініціативою Європейської Комісії у «плануванні інформаційного суспільства» була Біла книга «Зростання, конкурентоспроможність і зайнятість» (1993 р.).

Досвід України в царині побудови інформаційної держави є досить неоднозначний. У 2007 р. було ухвалено Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», в якому фіксувалося зокрема, що «ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно із світовими тенденціями є недостатнім і не відповідає потенціалу та можливостям України» [7]. Основним завданням розвитку інформаційного суспільства визначалося сприяння кожній людині на засадах широкого використання сучасних ІКТ можливостей створювати інформацію і знання, користуватися та обмінюватися ними, виробляти товари та надавати послуги, повною мірою реалізуючи свій потенціал, підвищуючи якість свого життя і сприяючи сталому розвитку країни на основі цілей і принципів, проголошених ООН, Декларації принципів та Плану дій, напрацьованих на Всесвітніх зустрічах на вищому рівні з питань інформаційного суспільства (Женева, грудень 2003 р.; Туніс, листопад 2005 р.) та Постанови Верховної Ради України від 1 грудня 2005 р. «Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні» [8].

Відповідно до закону національна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні передбачає перехід до пріоритетного науково-технічного та інноваційного розвитку, законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства, формування сприятливих економічних умов розвитку інформаційного суспільства, загальнодоступної інформаційної інфраструктури, забезпечення повсюдного доступу до телекомунікаційних послуг та інформаційних ресурсів, збільшення різноманітності та кількості електронних послуг, створення загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів, підготовку людини для роботи в інформаційному суспільстві, створення системи мотивацій щодо впровадження і

використання ІКТ у науці та культурі (зокрема, випереджальний розвиток фундаментальних і прикладних досліджень та наукоємних технологій), охороні здоров'я та навколишнього природного середовища, інформаційну безпеку в інформаційному суспільстві. Відтак реалізація Закону передбачала відчутний прогрес у подоланні практично всіх викликів у майже всіх сферах суспільного життя. Проте про дійсні наміри виконання Закону промовисто свідчить той факт, що Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні [9], розроблена задля його реалізації, була схвалена урядом лише у травні 2013 р.

Результати дослідження, проведеного у 2020 р., показали: рівень цифрового розвитку значно відставав від середнього рівня в ЄС. Україну також випередили нові країни-члени ЄС, які мали нижчий рівень економічного та цифрового розвитку порівняно зі «старими» членами. Ситуація в Україні вирізнялася несприятливою для цифрових інновацій нормативно-правовою базою, недостатнім розвитком телекомунікаційної інфраструктури та у сфері впровадження урядом цифрових технологій [10].

В Україні навички використання інформаційно-комунікаційних технологій переважно зосереджені серед молоді. Наприклад, попри те, що на кінець 2022 р. було 49,3 млн активних абонентів мобільного зв'язку, з яких 35,4 млн (72%) підключені до мобільного Інтернету, серед осіб старше 60 років лише 32% користуються Інтернетом щодня, тоді як 48% не користуються ним взагалі [11]. Як наслідок, значна частина населення не може повною мірою використовувати наявні онлайн-сервіси, зокрема державний портал «Дія». Відтак феномен «цифрового розриву» потребує уваги з боку уряду.

Попри очевидні успіхи у цифровізації державних послуг, впровадженні електронних документів, електронного документообігу Україна через критичне недофінансування суттєво відстає у розвитку сектора науки та інновацій (34-е місце з 39 у Global Innovation Index (2022) [12] та 54-е місце з 64 країн у World Digital Competitiveness Ranking (2021) [13]). Освіта у сфері інформаційних та цифрових технологій також відстає від запитів ринку.

Однією з основних причин відставання України у побудові інформаційної держави є недостатній рівень інституційного забезпечення цих перетворень. Під інституційним забезпеченням тут

розуміється сукупність юридичних і політичних дій з унормування суспільних відносин: створення органів влади і державних установ (політичних інститутів) з відповідними повноваженнями або наділення вже наявних необхідними повноваженнями задля підвищення прогнозованості у досягненні результатів під час реалізації державних політик.

У 2014 р. зі створенням Міністерства інформаційної політики (МІП) ця політика інституціоналізувалася через повноваження центрального органу виконавчої влади з відповідним фінансуванням з держбюджету. Водночас під час затвердження положення про МІП виникла складність із пріоритетним включенням до його функцій власне інформаційної політики та інформаційної безпеки через можливе дублювання функцій з іншими органами влади, передусім РНБОУ. Відтак ключовим завданням МІП стала робота у сфері «інформаційного суверенітету».

Створене у вересні 2019 р. Міністерство цифрової трансформації (Мінцифри) відповідно до положення [14] є головним органом, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у таких сферах: цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері впровадження електронного документообігу; розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, публічних електронних реєстрів, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтегрованості, розвитку інфраструктури широкопasmового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації; у сфері розвитку ІТ-індустрії; у сфері розвитку та функціонування правового режиму Дія Сіті. Очолює Мінцифри міністр цифрової трансформації України, який також обіймає посаду віце-прем'єр-міністра з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій. Невдовзі за ініціативою відомства було запроваджено посаду заступника з цифрової трансформації (CDTO) в усіх міністерствах і великих державних органах [15]. Відтепер усі великі проекти у сфері цифровізації в цих органах мають погоджуватися з Мінцифрою. Це дасть змогу зменшити кількість різнопланових проєктів, а зосере-

дитися на ключових. Так, Мінцифра запропонувала єдиний підхід до надання цифрових послуг через портал «Дія», який є одним з найкращих рішень подібного роду в світі [16].

Для ефективного лобіювання проєктів Мінцифри у Верховній Раді України IX скликання було створено Комітет з питань цифрової трансформації, до складу якого ввійшло 8 депутатів. До предмета відання Комітету, зокрема, належать: законодавчі засади цифровізації та цифрового суспільства в Україні; цифрова індустрія та телекомунікації; електронне урядування та публічні електронні послуги; електронна демократія; радіочастотний ресурс; законодавчі засади адміністрування, функціонування та використання мережі Інтернет в Україні; кібербезпека та кіберзахист, у тому числі критичної інфраструктури; розвиток цифрових компетентностей, цифрові права.

Крім міністерств і парламентського комітету, в Україні є ще низка державних органів, що мають безпосередній стосунок до формування інформаційної держави. Так, Державний комітет телебачення і радіомовлення України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується урядом через міністра культури та інформаційної політики України. Він вносить пропозиції щодо формування державної політики в інформаційній та видавничій сферах, забезпечує її реалізацію, здійснює управління в цих сферах, а також міжгалузеву координацію та функціональне регулювання з питань, віднесених до його відання.

Відповідно до положення [17] Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України (Держспецзв'язку) є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, діяльність якого спрямовується і координується урядом і який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, кіберзахисту телекомунікацій і користування радіочастотним ресурсом України. Загалом Держспецзв'язку відповідає за цифрову стійкість управління державою, забезпечує захист державних електронних інформаційних ресурсів та інфраструктури, створює безпечні умови для роботи систем обміну інформації, протидіє загрозам у кіберпросторі, протистоїть ворожим технічним розвідкам, підтримує функціонування національного радіочастотного ресурсу [18]. У структурі Держспецзв'язку у формі

відокремленого підрозділу працює Державний центр кіберзахисту, до складу якого входить Оперативний центр реагування на кіберзагрози, а в якості спеціалізованого структурного підрозділу функціонує CERT-UA – урядова команда реагування на комп'ютерні надзвичайні події України.

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення є конституційним, постійним позавідомчим державним органом, підзвітним Верховній Раді України та Президентові України. Національна рада створена і діє на підставі Конституції України, законів «Про телебачення і радіомовлення», «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» та інших нормативних актів. Вона є єдиним органом державного регулювання (державним регулятором) діяльності у сфері телебачення і радіомовлення незалежно від способу розповсюдження телерадіопрограм і передач. У грудні 2021 р. прийнято Закон «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку» для імплементації положень Закону «Про електронні комунікації» [19]. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку (НКЕК), перебрала на себе частину повноважень ліквідованої Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації.

Відповідно до закону [20] НКЕК є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, який утворюється урядом, є регуляторним органом, що здійснює державне регулювання, а також державний нагляд (контроль) щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра, надання послуг поштового зв'язку, забезпечення безпеки електронних комунікацій, розвитку конкуренції, інтеграції ринків України у зазначених сферах до ринків ЄСозюзу. Комісія, зокрема, визначає населені пункти без доступу до інтернету, мобільного зв'язку та забезпечує доступ громадян до таких послуг, здійснює державний контроль за діяльністю операторів/провайдерів і постачальників поштових послуг, здійснює позасудове врегулювання спорів між споживачами та операто-

рами/провайдерами, спорів щодо доступу до інфраструктури, а також моніторить якість електронних комунікаційних послуг.

НКЕК належить важлива функція із забезпечення виконання рішень РНБОУ про накладення санкцій щодо обмеження або припинення надання телекомунікаційних послуг і використання телекомунікаційних мереж загального користування, зокрема заборона Інтернет-провайдерам надання послуг з доступу користувачам мережі Інтернет до певних ресурсів/сервісів, блокування Інтернет-провайдерами доступу до ресурсів, у тому числі до їх субдоменів [21]. Йдеться про сотні російських сайтів, доступ до яких був заблокований рішеннями РНБОУ впродовж 2017-2022 р..

19 березня 2021 р. Указом Президента України було введено в дію рішення РНБОУ «Про створення Центру протидії дезінформації» [22], а вже 7 травня іншим Указом Президента України затверджено Положення «Про Центр протидії дезінформації» [23]. ЦПД є робочим органом РНБОУ як бюджетна державна установа, забезпечує здійснення заходів щодо протидії поточним і прогнозованим загрозам національній безпеці та національним інтересам України в інформаційній сфері, забезпечення інформаційної безпеки України, виявлення та протидії дезінформації, ефективної протидії пропаганді, деструктивним інформаційним впливам і кампаніям, запобігання спробам маніпулювання громадською думкою.

Намагаючись здійснювати проактивну діяльність у сфері протидії дезінформації, МКІП наприкінці березня 2021 р. презентувало створений при ньому в якості одного з механізмів протидії дезінформації Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки [24] задля поєднання зусиль держави і громадянського суспільства у захисті національного інформаційного простору. Центр є структурним підрозділом підпорядкованого МКІП Українського національного інформаційного агентства «Укрінформ».

Український державний центр радіочастот (УДЦР або Укрчастотнагляд) є державним унітарним комерційним підприємством, що засноване на державній власності. Крім того, УДЦР є госпрозрахунковим підприємством сфери управління НКЕК (до цього – НКРЗІ) та належить до об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави.

УДЦР відповідно до ст.16 Закону України «Про радіочастотний ресурс України» здійснює такі види діяльності: присвоєння радіочастот, призначення позивних сигналів радіоелектронним засобам, видача дозволів на експлуатацію; ведення реєстру присвоєнь радіочастот; проведення радіочастотного моніторингу використання радіочастотного ресурсу України відповідно до Закону; здійснення заходів щодо забезпечення електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів, випромінювальних пристроїв; здійснення заходів щодо виявлення та усунення дії джерел радіозавад; підготовка висновків для прийняття НКЕК відповідних рішень щодо видачі ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України; підготовка висновків на безпосереднє замовлення для Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення щодо можливості та умов користування радіочастотним ресурсом України для телерадіомовлення.

Підсумовуючи, відзначимо, що Україна за роки воєнного протистояння та протидії інформаційним викликам з боку РФ активно розвивала інституційну спроможність органів влади. З розгляду функціонального призначення згаданих інститутів, установ та організацій складається враження, що державна політика із забезпечення інформаційної безпеки тяжіє до використання реактивних засобів регулювання відносин, а саме: обмеження доступу до національного інформаційного простору, боротьба з дезінформацією шляхом спростування неправдивих повідомлень, відбиття інформаційних атак ворога тощо.

Процес інформатизації держави має чітко відповідати затвердженим пріоритетним напрямам національного розвитку. Враховуючи, що такі пріоритети не є статичними і змінюються у відповідь на виникнення глобальних викликів, узгодження параметрів інформатизації з цими пріоритетами має перетворитися на перманентний процес адаптації нормативних документів. Це вимагає високого рівня комунікації, координації та управління стратегією розвитку держави від ключових політичних (міністерства фінансів і економіки, статистичне відомство тощо) і технічних (міністерства інфраструктури, освіти і науки, телекомунікацій тощо) державних установ. Політичний блок уряду повинен максимально чітко моделювати процес інформатизації із врахуванням вимог у суміжних галузях. Технічні міністерства повинні підтримувати діяльність

багатосторонніх груп зацікавлених сторін з метою визначення напрямів впровадження ІКТ в основні суспільно-політичні процеси задля сталого інклюзивного розвитку держави.

Інститути відіграють роль середовища, яке визначає параметри взаємодії між усіма елементами процесу трансформації, пришвидшуючи або, навпаки, сповільнюючи формування інформаційної держави. Державні та громадянські інститути спільно з ухваленими державними політиками конституюють набір інструментів, за допомогою яких відбувається координація процесу інформатизації держави. Політичні інститути також забезпечують ефективне впровадження і використання ІКТ у всіх секторах суспільного життя. Спроможність політичних інститутів сприяти досягненню позитивних перетворень є інструментом зміцнення довіри до держави та влади загалом. Попри наявність значної кількості державних органів, що діють у сфері регулювання інформаційних відносин, а також помітні успіхи в площині інформатизації держави Україна ще має пройти довгий шлях, щоб наблизитися до групи країн, які є загальноновизнаними лідерами у розбудові інформаційної держави. Адже ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно з кращими світовими зразками є поки недостатнім і не відповідає потенціалу України.

1. Braman S. The emergent global information policy regime. Braman Sandra (ed.). *The emergent global information policy regime*. Houndsmills, UK: Palgrave Macmillan, 2004. P. 14. 2. Castells M. *The Information Age: Economy, Society and Culture*. Vol. 1: *The Rise of the Network Society*. 2nd ed. Oxford: Wiley Blackwell, 2010. P. 21. 3. Braman S. *Change of State: Information, Policy and Power*. The MIT Press, 2006. P. 36. 4. Olsen J. *Change and continuity: an institutional approach to institutions of democratic government*. *European Political Science Review*. 2009. № 1. P. 8. 5. Searle J.R. *The Construction of Social Reality*. London: Penguin, 1995. 6. European Union. Communication of 8 December 1999 on a Commission initiative for the special European Council of Lisbon, 23 and 24 March 2000 – eEurope – An information society for all. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/europe-an-information-society-for-all.html> 7. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України №537-V від 09.01.2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> 8. Там само. 9. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386->

2013-p#Text **10.** Iavorskyi P., Taran S., Shepotylo O., Hamaniuk O. Ukraine's integration into the EU's digital single market. Potential Economic Benefits. Kyiv: Ukrainian Centre for European Policy, 2020. URL: <https://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/ukraines-integration-into-the-eus-digital-single-market-potential-economic-benefits.pdf> **11.** Krupianyk A. Digital Economy of Ukraine: Key Development Factors. URL: <https://voxukraine.org/en/digital-economy-of-ukraine-key-development-factors> **12.** Global Innovation Index. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_2000_2022/ua.pdf **13.** World Digital Competitiveness Ranking. URL: <https://imd.cld.bz/Digital-Ranking-Report-2021/202/> **14.** Постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#n12> **15.** «Це перша кібервійна»: як Мінцифра працює і запускає нові проекти під час війни. Інтерв'ю з М. Баніком. 6 травня 2022. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/city/city-interview/325691-tse-persha-kiberviyuna-yak-mintsifra-pratsyue-i-zapuskae-novi-proekti-pid-chas-viyuni> **16.** Шевченко Л. «Дія» – це круто? Подивилися, як в інших країнах. 25 листопада 2021. URL: <https://tech.liga.net/ua/other/article/chego-ne-hvataet-v-diya-izuchili-elektronnye-pravitelstva-drugih-stran> **17.** Про затвердження Положення про Адміністрацію Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2014 р. № 411. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-2014-%D0%BF#Text> **18.** Про українські кіберцентри, захист від атак, кадри та російських хакерів — велике інтерв'ю з топчиновником із кібербезпеки. 11 січня 2022/ URL: <https://biz.nv.ua/ukr/tech/viktor-zhoraderzhspetzv-yazku-interv-yu-pro-kiberbezpeku-nacionalniy-centr-rezervuvannya-i-hakeriv-50207438.html> **19.** Рада створила нового регулятора для галузі інтернету та мобільного зв'язку. 16 грудня 2021р. URL: <https://interfax.com.ua/news/telecom/786432.html> **20.** Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1971-20#Text> **21.** Звіт про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2021 рік. – С.55 // https://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/10078/report-12-05-2022_for_print_ToPrint.pdf **22.** Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року «Про створення Центру протидії дезінформації»: Указ Президента України від 19 березня 2021 року №106/202. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106/2021#Text> **23.** Питання Центру протидії дезінформації: Указ Президента України від 7 травня 2021 року №187/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1872021-38841> **24.** Міністерство культури та інформаційної політики України. Презентовано Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. 1 квітня 2021 року // <https://www.kmu.gov.ua/news/prezentovano-centr-strategichnih-komunikacij-ta-informacijnoi-bezpeki>

References

1. Braman S. The emergent global information policy regime. Braman Sandra (ed.). *The emergent global information policy regime*. Houndsmills, UK: Palgrave Macmillan, 2004. P. 14.
2. Castells M. *The Information Age: Economy, Society and Culture*. Vol. 1: *The Rise of the Network Society*. 2nd ed. Oxford: Wiley Blackwell, 2010. P. 21.
3. Braman S. *Change of State: Information, Policy and Power*. The MIT Press, 2006. P. 36.
4. Olsen J. Change and continuity: an institutional approach to institutions of democratic government. *European Political Science Review*. 2009. №1. P. 8.
5. Searle J.R. *The Construction of Social Reality*. London: Penguin, 1995.
6. European Union. Communication of 8 December 1999 on a Commission initiative for the special European Council of Lisbon, 23 and 24 March 2000 – eEurope – An information society for all // <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/european-information-society-for-all.html>
7. Law of Ukraine «On Basic Principles of Information Society Development in Ukraine for 2007-2015» №537-V, 09/01/2007 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text>
8. Ibid.
9. Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On the Approval of the Strategy for the Development of the Information Society in Ukraine» № 386-p, 15/05/2013 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p#Text>
10. Iavorskyi P., Taran S., Shepotylo O., Hamaniuk O. Ukraine's integration into the EU's digital single market. Potential Economic Benefits. Kyiv: Ukrainian Centre for European Policy, 2020 // <https://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/ukraines-integration-into-the-eus-digital-single-market-potential-economic-benefits.pdf>
11. Krupianyk A. Digital Economy of Ukraine: Key Development Factors // <https://voxukraine.org/en/digital-economy-of-ukraine-key-development-factors>
12. Global Innovation Index // https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_2000_2022/ua.pdf
13. World Digital Competitiveness Ranking // <https://imd.cld.bz/Digital-Ranking-Report-2021/202/>
14. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 856, 18/09/2019 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#n12>
15. «Tse persha ciberviynas»: iak Mintsyfra pratsue I zapuskae nove proekty pid chas viyny. Interview with M.Banik. May 6, 2022 // <https://www.the-village.com.ua/village/city/city-interview/325691-tse-persha-kiberviyna-yak-mintsyfra-pratsyue-i-zapuskae-novi-proekty-pid-chas-viyni>
16. Shevchenko L. «Diia» – tse kruto? Podivilisia, iak v inshih krayinah. November 25, 2021 // <https://tech.liga.net/ua/other/article/chego-ne-hvataet-v-diya-izuchili-elektronnye-pravitelstva-drugih-stran>
17. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 3, 2014 No. 411 «On approval of the Regulation on the Administration of the State Service of Special Communications and Information Protection of Ukraine» // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-2014-%D0%BF#Text>
18. Pro ukrayinski cibersentry, zahist vid atak, kadry ta rosiyskikh hakeriv – major interview with the Ukrainian cybersecurity top manager. January 11, 2022 // <https://biz.nv.ua/ukr/tech/viktor-zhorderzhshpeczv-yazku-interv-yu-pro-kiberbezpeku-nacionalniy-centr>

rezervuvannya-i-hakeriv-50207438.html 19. Rada stvorila novogo regulatora dlia galuzi Internetu ta mobilnogo zviazku. December 16, 2021 // <https://interfax.com.ua/news/telecom/786432.html> 20. Law of Ukraine «On the National Commission for State Regulation in the Fields of Electronic Communications, Radio Frequency Spectrum and Provision of Postal Services» // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1971-20#Text> 21. Report on the work of the National Commission that carries out state regulation in the field of communication and informatization for 2021. – P.55 // https://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/10078/report-12-05-2022_for_print_ToPrint.pdf 22. Decree of the President of Ukraine dated March 19, 2021 No. 106/2021 On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated March 11, 2021 «On the establishment of the Center for countering disinformation» // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106/2021#Text> 23. Decree of the President of Ukraine of May 7, 2021 No. 187/2021 «Issues of the Center for Combating Disinformation» // <https://www.president.gov.ua/documents/1872021-38841> 24. Ministerstvo kultury ta informatsiynoi polityky Ukrainy. Prezentovano Tsentri strategichnyh komunikatsiy ta informatsiynoi bezpeky. April 1, 2021// <https://www.kmu.gov.ua/news/prezentovano-centri-strategichnih-komunikacij-ta-informacijnoyi-bezpeki>

Balan Sergii. Institutional support of the informational state in Ukraine

Information is an important component of modern society, which underlies any aspect of social life. In the era of digital technologies, when information spreads freely and quickly, its role only increases, which makes the study of the patterns of its creation, transmission, storage and use an extremely important point in understanding the peculiarities of the unfolding of social processes and an indispensable prerequisite for making informed strategic decisions, in particular those ones related to the performance of state functions.

The vast majority of modern developed states are in transit towards the formation of a new type of state – an informational state. This is manifested in the implementation of state policies in the field of informatization of socio-political relations and the formation of legal and political institutions. Research and formation of the concept of «information society» was a response to a set of economic and scientific and technical factors that contributed to the emergence of new social relations and processes. The societies of a significant number of national states responding to achievements in the field of information and communication relations, as well as in view of the results of the implementation of advanced information policies, form a significant demand for further informatization of states and put pressure on national governments in order to develop and adopt the appropriate regulatory and legal base.

The author examines the role of political institutions in the process of developing an informational state. It is shown that modern developed democratic states are in transit towards the formation of a new type of state – an informational state. This is manifested in the implementation of state policies in

the field of informatization of socio-political relations and the formation of legal and political institutions. The author investigates the key features of the institutional support of the informational state in Ukraine. It is proven that political institutions play the role of an environment that determines parameters and formats of interaction between all elements of the process of developing an information state.

Key words: informational state, information society, transparency and accountability of state power, democracy, information and communications technologies, freedom of expression, information security, public policy, public administration, legal regulation, public authority, political institutions, institutional support.